

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ การสังเกต จดบันทึกเป็นหลัก ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการศึกษาไว้ 3 ประเด็นใหญ่ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ศึกษาบริบทวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์
2. ศึกษาดนตรีและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์
3. ศึกษาแนวทางการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรี และการแสดง เพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

- 3.1 การรื้อฟื้นความรู้ดนตรีของชาวลาหู่ในหมู่บ้านป่าโหล
- 3.2 การส่งเสริมดนตรีให้แก่ชุมชน
- 3.3 แนวทางการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรี และการแสดง เข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สรุปผล

1. ศึกษาบริบทวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์

การศึกษาบริบทวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตและความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่หรือมุเซอแดงที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านป่าโหล นับถือศาสนาพุทธ ส่วนการนับถือผีนั้นปัจจุบันไม่ได้ปรากฏในหมู่บ้านป่าโหล โดยเกือบทั้งหมดของประชากรประกอบอาชีพปลูกชา กาแฟ ตลอดจนเลี้ยงวัวควาย และทำโฮมสเตย์ ปัจจุบันมีจำนวนกว่า 90 หลังคาเรือน มีความเจริญต่าง ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน ทั้งสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน โดยใช้ไฟฟ้าจากแผงโซลาร์เซลล์ มีการเดินทางที่สะดวกขึ้น มีอินเทอร์เน็ต และได้พัฒนาเป็นหมู่บ้านเปิดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาพักผ่อน โดยสร้างโฮมสเตย์ในรูปแบบวิถีชาวบ้านซึ่งได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ พิธีกรรมและความเชื่อของชาติพันธุ์ลาหู่ ประกอบด้วย 1) ประเพณีกินวอ เปรียบเสมือนวันเฉลิมฉลองปีใหม่หรือวันตรุษจีน ซึ่งจะจัดในช่วงปลายเดือนธันวาคมจนถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ของทุก ๆ ปี โดยประเพณีกินวอจะจัดทั้งหมด 7 วัน 7 คืน โดยแบ่งการจัดงานสำหรับเพศหญิง 4 วันและเพศชาย 3 วัน โดยลักษณะการจัดประเพณีกินวอ คือ จะให้ทุกคนครอบครัวเปิดบ้านต้อนรับผู้มาเยี่ยมเยือน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคนเผ่าเดียวกันแต่ต่างพื้นที่ และเป็นเครือญาติมิตรสหายกัน โดยเริ่มจากกินวอที่บ้านหลักแล้วไปต่อในบ้านอื่น ๆ ถัดไป และ 2) ประเพณีกินข้าวใหม่ จัดในช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของทุกปี โดยจัดขึ้นเพื่อ เพื่อให้ทุกคนในหมู่บ้านเอาข้าว

ในยุงที่เหลือนำออกมาต้อนรับให้หมด เหมือนกับ “กินข้าวเก่า ต้อนรับข้าวใหม่” ซึ่งหลังจากนั้น ชาวบ้านก็จะเตรียมพื้นที่สำหรับปลูกข้าวหลังเสร็จพิธีกรรมนั้น ชาติพันธุ์ลาหู่ชายนิยมแต่งกายโดยใส่เสื้อที่มีสีดำและสีแดง มีกระเป่าที่มีฝาปิดตรงหน้าอกทั้ง 2 ข้าง สวมกางเกงสีเดียวกับเสื้อ คาดเข็มขัดหนัง และสวมรองเท้าฟองน้ำหรือรองเท้าหุ้มส้น ชาติพันธุ์ลาหู่หญิง นิยมสวมเสื้อสีดำหรือสีฟ้าเข้ารูป ผ่าหน้าอก สาบเสื้อสีแดง คอกลม แขนเสื้อทรงกระบอกมีแถบสีแดง คาดตรงข้อแขน ท่อนบนและท่อนล่าง เครื่องประดับของผู้หญิงทำด้วยเงินเป็นห่วงคล้องคอ ห่วงใส่แขนและเข็มขัดเงิน สำหรับการแต่งกายชุดลำลองนั้น ทั้งผู้ชายและผู้หญิงจะใส่เสื้อและกางเกงแบบคนพื้นเมือง การแต่งกายของชนเผ่าลาหู่จะไม่มี การแบ่งลักษณะเสื้อตามผู้สวมใส่ โดยจะใส่เหมือนหรือคล้ายกันหมด กล่าวคือ ไม่มีการแบ่งประเภทเสื้อตามกลุ่มหญิงสาว กลุ่มหญิงออกรือน หรือกลุ่มหญิงม้าย ตลอดจนผู้ชายก็เช่นเดียวกัน

2. ศึกษาดนตรีและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์

การศึกษาดนตรีและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ พบว่า ลักษณะดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ ประกอบด้วย 1) มาหาแว มีความหมายว่า ความคิดถึงในภาษาลาหู่ นิยมบรรเลงทั่วไป ไม่ได้เป็นเพลงเพื่อประกอบพิธีเฉพาะ สามารถบรรเลงได้ในทุกสถานการณ์ เมื่อเปรียบเทียบกับดนตรีพื้นเมืองของคนล้านนาจะคล้ายกับการขับร้องขอโดยใช้เครื่องดนตรี “หน่อ” แทนภาษาพูด 2) ทำนองจะคี เป็นเพลงสำหรับประกอบพิธีบูชาต้นวอ โดยเป็นทำนองดั้งเดิม ลำดับการเริ่มท่อนต้น จะใช้สำหรับการประกอบพิธีบูชาต้นวอเท่านั้น ลักษณะเด่นของเพลงจะคี คือ บรรเลงโดยใช้เครื่องดนตรี “หน่อ” ทำนองจะเริ่มด้วยลีลาช้า แล้วค่อย ๆ ชยับลีลาจังหวะให้มีความเร็วตามช่วงที่เหมาะสม ส่วนท่อนกลางหรือท่อนในลำดับต่อไปจากท่อนแรก อาจเป็นการบรรเลงตามจินตนาการของนักดนตรี แต่จะอยู่ในจังหวะที่เหมือนกับท่อนต้นหรือจะใช้ทำนองต้นในการบรรเลงก็ได้แต่จะชยับลีลาจังหวะให้เร็วขึ้นเพื่อความสนุกสนานของผู้ร่วมพิธีกรรม

เครื่องดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ เรียกว่า “หน่อ” เป็นเครื่องดนตรีของ Hornbostel - Sachs จัดว่าอยู่ในกลุ่มเครื่องดนตรีที่เสียงเกิดจากช่องลม (Aerophones) นิยมนำไปเป็นเครื่องดนตรีประกอบประเพณีกินวอ ซึ่งพิธีบูชาต้นวอนั้น หน่อ มีความจำเป็นอย่างมากเพื่อให้พิธีกรรมสมบูรณ์ ลักษณะทางกายภาพของหน่อ คือ เป็นเครื่องดนตรีที่ทำมาจากลูกน้ำเต้า ผลิตเสียงโดยอาศัยการสั่นสะเทือนของอากาศหรือลมเป็นหลักสำคัญ กระแสลมถูกบังคับให้พุ่งไปปะทะหรือผ่านสิ่งอื่น (ลิ้นหรือ ปากของเครื่องดนตรี) แล้วเกิดเสียงขึ้น ในขณะที่ลำท่อนที่มีรูปร่างลักษณะที่ต่างกัันจะทำหน้าที่เป็นตัวกำธรมและเปลี่ยนแปลงระดับความสูง - ต่ำของเสียง หน่อ สามารถบรรเลงเสียงออกมาได้ทั้งหมด 5 เสียงหรือ 5 โน้ต เมื่อเทียบกับเสียงสากล คือ C, D, E, E และ G หน่อ สามารถบรรเลงออกมาได้เสียงพร้อมกันมากที่สุดถึง 3 เสียง ซึ่งปกติการบรรเลงแต่ละโน้ตจะมีเสียง C ที่ทำหน้าที่เบสหรือคู่ล่างเสมอ

การทำ “หน่อ”

1) ท่อเสียงของหน่อ (โป) ทำจากไม้เหียงะ มีจำนวนทั้งหมด 5 ท่อเสียง รวมทั้ง 5 ท่อเข้าด้วยกันแล้วสอดเข้ากับน้ำเต้า ติดด้วยขี้ชันโรง (ขี้ตानी, ครั่ง)

2) ลิ้นของเครื่องดนตรีหน่อ เป็นลิ้นอิสระ (Free reed) ทำจากไม้ไผ่หว่ามะ เป็นไม้ไผ่เนื้อแน่น เนื้อมีความละเอียด เหนียวและทนทานทำให้เกิดเสียงได้โดยการเป่าและการดูด ในแต่ละท่อเสียงมีลิ้นติดอยู่ ขนาดความหนาของลิ้นในแต่ละท่อแตกต่างกัน ท่อที่มีระดับเสียงต่ำจะมีความหนาของลิ้นน้อยกว่าท่อนที่ระดับเสียงสูง ท่อสั้นสุดมีขนาดลิ้นลิ้นที่หนาที่สุด ทำให้ได้เสียงสูง

วิธีการบรรเลง “หน่อ”

1) วิธีการจับหน่อ เป็นขั้นตอนที่ต้องฝึกให้ชำนาญเพราะมีผลต่อเสียงที่เป่าออกมา วิธีการจับต้องกระชับ สบาย ไม่แน่นจนเกินไปและไม่หลวมจนเกินไป หากจับแน่นเกินไปจะทำให้ยากต่อการเปลี่ยนนิ้ว ซึ่งนิ้วอาจเลื่อนหลุดออกจากตำแหน่งของรูกดเสียง หรือทำให้เครื่องดนตรีหลุดมือ มือซ้ายเป็นมือที่ช่วยประคองหน่อได้เป็นอย่างดี โดยใช้นิ้วหัวแม่มือปิดรูของท่อด้านหลัง และนิ้วชี้ปิดรูท่อด้านหน้า นิ้วกลางใช้ประคองท่อเสียง นิ้วนางกดรูท่อ และนิ้วก้อยใช้ประคองท่อเสียง ส่วนมือขวาจะทำหน้าที่ประคองหน่ออีกทางหนึ่ง โดยนิ้วหัวแม่มือกดใต้ท่อ ส่วนของนิ้วชี้ใช้ประคองน้ำเต้า นิ้วกลางปิดรูท่อ นิ้วนางและนิ้วก้อยใช้ประคองน้ำเต้า การเคลื่อนไหวของนิ้วหัวแม่มือขวาเป็นเทคนิคที่ทำให้บทเพลงไพเราะขึ้นโดยใช้การสับนิ้วท้ายท่อเสียงหรือตบท้ายท่อเสียงที่เกิดทำให้เกิดการสั่นเสียง (Vibrato) การสับนิ้วหัวแม่มือท้ายท่อต้องมีระยะห่างพอสมควร (ประมาณครึ่งเซนติเมตร) ชยับขึ้นลงไปมา หรือชยับผ่านท้ายท่อเสียง ไป กลับ ไป กลับ

2) การควบคุมลมในการบรรเลงหน่อ นั้น ขึ้นอยู่กับผู้บรรเลงว่าจะเป่าช่วงไหนหรือดูดช่วงไหน เพื่อให้ทำนองของบทเพลงเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ผู้บรรเลงต้องฝึกทักษะการเป่าและการดูด การใช้ลมสั้นและการใช้ลมยาวให้เหมาะสมกับบทเพลงต่าง ๆ นอกจากการควบคุมลมแล้ว ต้องควบคุมความหนัก – เบาของลม เพื่อให้เพลงเกิดความไพเราะ มีสีสัน เช่น ในบทเพลงประกอบ การเต้นรำที่มีการกระชับเท้า มีการกระโดด ซึ่งต้องบังคับลมให้มีความหนักกว่าลมปกติ โดยการเน้นลมนั้นจะไม่เน้นทุกจังหวะแต่เน้นเฉพาะจังหวะที่กระชับเท้าเท่านั้น

การคัดเลือกศิลปินและบทเพลง

จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลภาคสนาม พบว่า ข้อกำหนดที่ใช้คัดเลือกศิลปินและบทเพลงที่ศิลปินบรรเลง เป็นดังนี้

1) ศิลปินต้องเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากท้องถิ่น ทั้งในระดับตำบล ระดับหมู่บ้าน และกล่าวตรงกันว่ามีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรี

2) ปัจจุบันศิลปินยังคงบรรเลงดนตรี

3) ศิลปินเป็นที่รู้จักของหน่วยงานด้านวัฒนธรรมและพิธีกรรมของชาวมูเซอแดง

4) ใช้บทเพลงจำนวน 2 เพลง ซึ่งเป็นบทเพลงที่ใช้บรรเลงหน่อโดยเฉพาะ ไม่มีคำร้องหรือเนื้อร้อง

ทำนองเพลง

ทำนองเพลงของชาวมูเซอแดงที่หลงเหลืออยู่จะใช้เป็นบทเพลงเพื่อประกอบพิธีกรรมที่สำคัญที่จัดอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง รวมถึงใช้เป็นบทเรียนแก่ลูกหลาน ในอดีตมีการใช้เครื่องดนตรีในการสร้างเสียงเพลงแทนคำสนทนาเพื่อเกี้ยวสาว หาก่ครอง ซึ่งเป็นเสน่ห์และเป็นเอกลักษณ์ประจำเผ่ามูเซอแดงที่ปัจจุบันได้สูญหายไปแล้ว ตัวอย่างบทเพลงสำหรับใช้บรรเลงหน่อจะไม่มีคำร้องหรือเนื้อร้องประกอบ ได้แก่ ทำนองมาหาแว และทำนองจะคี

ทำนองที่ 1 ทำนองมาหาแว

ด้านโครงสร้างของแนวทำนองหลัก

1) ทำนองมาหาแวมีทิศทางเคลื่อนที่แบบทำนองสั้น และมีการเคลื่อนที่ของทำนองไม่ซับซ้อน จะเคลื่อนที่เป็นแนวคลื่นบน – ล่าง ท่อนหลักมี 2 ท่อน เดินทางจากโทนคขึ้นไปหาตัวโน้ตที่ 3 แล้วไปตัวโน้ตที่ 5 แล้วลงมาพักที่ตัวโน้ตที่ 3 ของโทนค และลงจบที่โทนิคเช่นเดิม

ตัวอย่างเช่น เริ่มต้นจังหวะตกในวรรคแรกที่โน้ต C เคลื่อนที่ไปหาโน้ต G แล้วเคลื่อนที่ลงมาที่ตัวโน้ตต่ำสุดที่ตัว C ส่วนวรรคสองก็เช่นกัน ลักษณะเด่นชัดของทำนองนี้เป็นเอกลักษณ์หรือธรรมชาติของเครื่องดนตรี เมื่อบรรเลงโน้ตที่สูงสุด (G) จะมีการบรรเลงโน้ตระดับเสมอ (Appoggiatura)

2) มีพิกัดของทำนองอยู่ในวรรคที่ 1 จำนวน 2 ห้อง และวรรคที่ 2 จำนวน 2 ห้องเช่นกัน แล้วบรรเลงซ้ำจนจบเพลง ทำนองทั้งหมดจะวนอยู่เพียงแค่นี้ ส่วนความยาวของท่อนเพลงขึ้นอยู่กับนักดนตรี และอาจมีการแตกทำนองเล็กน้อยเมื่อวนซ้ำ โน้ตสูงสุดของทำนองนี้คือ G ส่วนโน้ตต่ำสุดคือ C2

3) มีการลากเส้นตั้งแต่โน้ตแรกจนถึงโน้ตสุดท้าย ทำให้เกิดเป็นแนวเส้นที่เป็นรูปร่างของทำนองเพลงซึ่งมีการขึ้นและลงอย่างสม่ำเสมอ เป็นทิศทางของทำนองที่เข้าใจง่ายในลักษณะโมโนโฟนิค (Monophonic Texture)

4) จังหวะของทำนองบทเพลงสามารถแยกแ่งเป็นวลีทำนอง วรรคแรกมีวลีทำนองที่ผสมผสานจังหวะยก หรือจังหวะที่ขัดกับความรู้สึก (Syncopation) แต่เมื่ออยู่รวมกันในบทเพลงแล้วจะมีความกลมกลืนเป็นธรรมชาติ ให้ความรู้สึกถึงความเรียบง่าย เข้าใจง่ายเหมือนดังดนตรีแทนภาษาบอกเล่าของชาวลาหู่ ส่วนวรรคสอง มีวลีทำนองยาวขึ้น โดยลักษณะของจังหวะทำนองที่ใช้บ่อยคือโน้ตเข้บัต 1 ชั้น และจบวลีด้วยโน้ตยาวจังหวะครึ่ง หรือตัวดำประจุดแล้วจบเพลงที่เสียงยาว

ด้านขั้นคู่เสียง (Interval) พิจารณาจากการบรรเลงหน่อ พบว่า ในทำนองมหาเว การเกิดขึ้นคู่ในแนวตั้งนั้น ส่วนมากจะปรากฏคู่เสียง 8th Perfect ในแต่ละวรรค ส่วนคู่เสียงอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นได้แก่ คู่ 5th perfect คู่ 2nd Major (คู่ 10th เมื่อเกินกว่าคู่แปด) และคู่ 3rd Major ส่วนการใช้ โน้ตประดับ (Appoggiatura) นั้น มักใช้คู่ 3rd Major ก่อนเข้าโน้ต คู่ 5th perfect เสมอ ส่วนการใช้ ขั้นคู่ในแนวนอนนั้น พบว่า เมื่อนับจากโน้ตจังหวะหลัก ห้องที่ 1 ถัดไปจาก Pickup จะปรากฏขั้นคู่ 3rd major และ 5th perfect ซึ่งเสียงที่เกิดขึ้นในระยะเวลาที่ต่างกันเพียงครึ่งจังหวะจะทำให้เกิดเป็น คอร์ด C Major จากนั้นทำนองก็เคลื่อนที่ลงมาเป็นคู่ 3rd major คู่ 2nd major เพื่อเข้าสู่โทนิค หรือโน้ตตัวแรก อย่างไรก็ตาม เมื่อทำนองเพลงเดินทางจากห้องแรกถึงห้องสุดท้าย จะมีโน้ตต่าง ทำหน้าที่เป็นคู่ 8th คู่ 9th คู่ 10th และคู่ 12th ในจังหวะหนักเสมอ อีกทั้งในการจบเพลง (Cadence) พบว่า มีการลงจบในคอร์ด C major

ด้านจังหวะ (Rhythm)

1) อัตราจังหวะ (Time) บทเพลงมหาเว อยู่ในลีลาจังหวะธรรมดา เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เกิดการเคาะจังหวะและใช้ประกอบกับท่าทางหรือการระบำในแบบของมูเซอแดง ซึ่งจะอยู่ในจังหวะที่สม่ำเสมอ โดยการจัดกลุ่มจังหวะเคาะจัดอยู่ในอัตรา 4 ธรรมดา

2) ความเร็วจังหวะ (Tempo) ความเร็วจังหวะบทเพลงมหาเว ผู้บรรเลงจะเป็นผู้ กำหนด โดยลักษณะการบรรเลงมีความเร็วจังหวะอยู่ที่ ซ้ำปานกลาง (Andante) ♩ = 74 หรือ บางครั้งขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่น การบรรเลงเพื่อประกอบจังหวะหรือสังสรรค์งานเลี้ยง ซึ่งอาจมีการขยับเพื่อความสนุกสนานถึง Allegro

3) ลีลาจังหวะ (Rhythmic Pattern) หรือ กระสวนของจังหวะบทมหาเว เป็นรูปแบบ ของจังหวะที่ถูกแต่งขึ้นมาจากรุ่นอดีตส่งต่อมาจนถึงปัจจุบัน จากข้อมูลที่ได้จากนักดนตรีคนเดียว ของหมู่บ้านป่าโหล กล่าวว่า การสร้างจังหวะนั้นเกิดขึ้นจากความรู้สึก ประสบการณ์ วิถีชีวิต แล้ว ถ่ายทอดจนทำให้เกิดทำนอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การสร้างลีลาจังหวะนั้น อาจเกิดจากประสบการณ์ ชีวิตที่ผ่านมาของนักดนตรี แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างลีลาจังหวะของบทเพลงจะต้องเกิดการสื่อสาร ระหว่างผู้ฟังและผู้บรรเลงโดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ซึ่งเทียบกับลีลาจังหวะทางทฤษฎีดนตรีสากลคือ จังหวะแบบโซลวิโซล (Slow Soul)

ด้านคีตลักษณ์ (Form) ลักษณะทางโครงสร้างของบทเพลงมหาเว มีการแบ่งเป็นห้อง เพลง (Bar) แบ่งเป็นวลี (Phrase) แบ่งเป็นประโยค (Sentence) และแบ่งเป็นท่อนเพลงแบบ **เอกบท (Unitary Form)** หรือวันพาร์ทฟอร์ม (One Part Form) คือบทเพลงที่มีทำนองสำคัญเพียง ทำนองเดียวเท่านั้น (A) บทเพลงมหาเว มีรูปแบบของทำนองที่เป็นประโยคใหญ่ 2 ประโยค และมีการบรรเลงซ้ำทั้ง 2 ประโยคนั้น แต่จะมีการเปลี่ยนโน้ตระหว่างเดินทางไปหาโน้ตตัวสูงสุดบ้าง

แต่ทิศทางของทำนองก็คล้ายคลึงกันไปเรื่อย ๆ จบลงจบเพลง ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์คีตลักษณะของบทเพลงจึงได้ เอกบท (Unitary Form)

ทำนองที่ 2 ทำนองจะคี

ด้านโครงสร้างของแนวทำนองหลัก (Melodic structure)

1) ทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง มีการตัดเสียงประสานที่เกิดขึ้นเหลือแต่ทำนองหลัก โดยทำนองดังกล่าวมีการเคลื่อนที่ที่ต่างกันไปทั้งบทเพลง โดยมีทั้งหมด 2 วรรคหลัก วรรคที่ 1 มีการเคลื่อนที่เป็นรูปแบบคลื่น เริ่มที่โน้ต E กลาง เคลื่อนที่ลงไปหาโน้ต D แล้วผ่านโน้ตระดับไปหาตัวโน้ตสูงสุด คือ G แล้วเคลื่อนที่ลงผ่านโน้ต E, D, C, และ A จบวรรคที่ 1 ที่โน้ต G แล้วเริ่มต้นวรรคที่ 2 ซึ่งเมื่อวิเคราะห์การเคลื่อนที่ของทำนองวรรคที่ 2 ของเพลงจะคี เป็นรูปแบบคลื่น (Wave) เช่นเดียวกับวรรคที่ 1 แต่การเคลื่อนที่จะแตกต่าง โดยมีช่วงกว้างของทำนองกว้างเป็นคู่ 8th โดยเริ่มทำนองจากโน้ต G1 เคลื่อนที่ไปหาโน้ต G2 ตัวสูงสุด การเคลื่อนที่ในแนวนอนจะเคลื่อนได้รูปแบบ G1 – C2 – D2 – G2 - ลงมา D2 ซ้ำอยู่ที่ตัว E2 แล้วลงมาหา D2 – E2 - D2 ผ่านโน้ตระดับที่ตัว E2 เดินทางไปหาโน้ต G2 สูงสุด แล้วเดินทางลงมาจบวรรค 2 ที่ตัว G (เคลื่อนที่ลง G-E-D-C-A-G)

2) พิกัดของทำนองบทเพลงบทเพลงจะคี พบว่า โน้ตสูงสุดของบทเพลงคือ G2 และโน้ตต่ำสุดคือ G1 (ขั้นคู่ 8th)

3) มีการลากเส้นตั้งแต่โน้ตแรกจนถึงโน้ตสุดท้าย ทำให้เกิดเป็นแนวเส้นที่เป็นรูปร่างเป็นแนวคลื่น (Wave) โดยทำนองเพลงวรรคที่ 1 มีจุดเริ่มต้นในเสียงโน้ตกลาง แล้วเดินทางไปหาโน้ตตัวสูงสุดคือโน้ต G และเดินทางลงมาหาโน้ต D ซึ่งรูปแบบของทำนองจะเป็นเส้นตรงอยู่ประมาณ 1 จังหวะ แล้วเดินทางขึ้นไปหาโน้ตสูงสุด จากนั้นเดินทางลงมาหาโน้ตต่ำสุดที่คู่ 8th ของโน้ตสูงสุด วรรคที่ 2 ของเพลงจะคี พบว่า มีรูปร่างเป็นแนวคลื่นเช่นกันกับวรรคที่ 1 แต่มีความแตกต่างที่ช่วงเสียงกว้างกว่า โดยจะทำนองเริ่มที่โน้ต G ต่ำสุด แล้วเคลื่อนที่ขึ้นไปหาโน้ตสูงสุด G2 คู่ 8th โดยลักษณะขาขึ้นเคลื่อนที่จังหวะเชบีต 1 ชั้น ส่วนขาลงจะเคลื่อนที่ในค่าตัวโน้ตที่เร็วกว่า โดยผสมผสานระหว่างเชบีต 1 ชั้น และ เชบีต 2 ชั้น

4) จังหวะของทำนองจำคี สามารถแบ่งออกเป็นวลีที่มีทำนองยาวได้ทั้งหมด 2 วลี ดังนี้ วลีที่ 1 ในห้องที่ (Bar) 1, 2, 4, 5, 7, 8 เป็นกระสวนจังหวะเชบีต 1 ชั้น ในสองจังหวะแรก ส่วนจังหวะที่ 3 – 4 เป็นการเริ่มที่เชบีต 1 ชั้นแล้วตามด้วยเชบีต 2 ชั้น ลงจังหวะที่ 4 กลับมาใช้เชบีต 1 ชั้นเพื่อเดินทางไปห้องถัดไป

วลีที่ 2 ห้องที่ (Bar) 3, 6 เป็นกระสวนจังหวะเท่ากันหมดโดยใช้เชบีต 1 ชั้น ทั้งห้องเพลง ซึ่งก่อนเข้าจังหวะที่ 3 จะมีการใช้จังหวะประดับ (Appoggiatura) เพื่อให้เกิดความถี่ของทำนองเพิ่มขึ้น

ด้านขั้นคู่เสียง (Interval) ในเสียงแนวตั้ง ซึ่งพิจารณาจากการบรรเลงหน่อ พบว่าการเกิดขั้นคู่เสียงนั้น ในตอนต้นก่อนเข้าห้องที่ 1 Pickup ส่วนมากจะปรากฏคู่เสียง 3rd major (11th major) และในจังหวะที่ 1 ของห้องแรกมีการใช้คู่ 9th major (C1-D2) สลับกันกับคู่ 11th major (C1-E2) และคู่ 6th minor ในจังหวะที่ 4 ของห้องแรก ห้องที่ 2 มีการใช้ขั้นคู่ 5th perfect ในจังหวะที่ 1, 2 ส่วนจังหวะที่ 3,4 ใช้คู่ 8th perfect และ 6th minor ตามลำดับ และยังพบว่า ขั้นคู่ที่กว้างที่สุดได้แก่ 13th perfect ส่วนท่อนลงจบ (Cadence) ประกอบไปด้วยคู่ 5th perfect, คู่ 8th perfect, 3rd major (11th major) รวมกันเป็นคอร์ด C major การใช้คู่เสียงในแนวนอนมักใช้คู่ 2nd major, คู่ 3rd major และ คู่ 5th perfect ทิศทางขึ้น เช่นเดียวกับการเคลื่อนที่ลงของทำนอง และมีการใช้ขั้นคู่ 2nd major, คู่ 3rd minor (A-C) และ คู่ 5th perfect คล้ายกันในแต่ละห้องเพลง

ด้านจังหวะ (Rhythm)

1) **อัตราจังหวะ (Time)** อยู่ในลีลาจังหวะธรรมดา เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน เพื่อให้เคาะจังหวะ และใช้ประกอบท่าทางหรือการระบำในแบบของมูเซอแดง การจัดกลุ่มจังหวะเคาะจัดอยู่ในอัตรา 4 ธรรมดา เป็นอัตราจังหวะ Common Rhythm ที่ทำการเข้าจังหวะได้ง่าย ทั้งนักดนตรีและผู้ที่ไม่เล่นดนตรีไม่เป็นเช่นชาวบ้านทั่วไป เนื่องจากจะใช้ทำนองนี้ในการประกอบพิธีกรรมหรือขณะบูชา ซึ่งชาวบ้านจะต้องร่วมทำกิจกรรมด้วยโดยมีเจ้าปี (นักดนตรี) เป็นผู้นำระบำประกอบพิธีกรรม

2) **ความเร็วจังหวะ (Tempo)** ผู้บรรเลง (นักดนตรี) จะเป็นผู้กำหนด โดยลักษณะการบรรเลงมีความเร็วจังหวะอยู่ที่ ช้าปานกลาง (Andante) ♩ = 74 หรือบางครั้งขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าต่าง ๆ เช่นการบรรเลงเพื่อประกอบจังหวะหรือการสังสรรค์งานเลี้ยง อาจมีการขยับเพื่อความสนุกสนานถึง Allegro

3) **ลีลาจังหวะ (Rhythmic Pattern)** หรือ กระสวนของจังหวะของบทเพลงจะคี่เป็นรูปแบบของจังหวะที่ถูกแต่งขึ้นมาจากรุ่นอดีตสืบทอดมาถึงปัจจุบัน โดยการสร้างจังหวะนั้นเกิดขึ้นจากความรู้สึก ประสบการณ์ วิถีชีวิต ซึ่งเทียบกับลีลาจังหวะทางทฤษฎีดนตรีสากล คือ จังหวะแบบโซลวโซล (Slow Soul)

ด้านคีตลักษณ์ (Form) ลักษณะทางโครงสร้างของบทเพลงจะคี่ มีการแบ่งเป็นห้องเพลง (Bar) แบ่งเป็นวลี (Phrase) แบ่งเป็นประโยค (sentence) และแบ่งเป็นท่อนเพลงแบบเอกบท (Unitary Form) หรือวันพาร์ทฟอร์ม (One Part Form) คือ บทเพลงที่มีทำนองสำคัญเพียงทำนองเดียวเท่านั้น (A) บทเพลงจะคี่ มีรูปแบบของทำนองเป็นประโยคใหญ่ 2 ประโยค และมีการบรรเลงซ้ำทั้ง 2 ประโยคนั้น แต่จะมีการเปลี่ยนโน้ตระหว่างเดินทางไปหาโน้ตตัวสูงสุดบ้าง

แต่ทิศทางของทำนองจะคล้ายคลึงกันไปเรื่อย ๆ จนจบเพลง ดังนั้น เมื่อวิเคราะห์คีตลักษณ์ของบทเพลงจึงได้เอกบท (Unitary Form)

จากการลงพื้นที่ศึกษาข้อมูลด้านดนตรีชาติพันธุ์ของชาวลาหู่หรือมุเซอแดง พบว่า นอกจากเครื่องดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่ “หน่อ” ที่เป็นเครื่องดนตรีประจำชนเผ่า นั้น ยังมีการนำเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบมาประกอบการบรรเลงหน่ออีกด้วย เพื่อสร้างความรู้สึกสนุกสนานยิ่งขึ้น โดยในพิธีกรรมบูชาต้นวอและประเพณีกินวอที่มีระยะเวลาจนถึง 7 วัน จะมีชาวบ้านมารวมตัวที่ต้นวอแล้วทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันในทุกค่ำคืน และมีการใช้เครื่องดนตรีประเภทกระทบช่วยเจ้ปี่ (ผู้บรรเลงหน่อ) สร้างจังหวะได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเครื่องประเภทใช้ลมเป่าในการเกิดเสียงจะต้องใช้แรงเป่าของผู้บรรเลงเป็นอย่างมาก ต้องมีการพักเว้นช่องว่างสำหรับนักเป่า อีกทั้งในหมู่บ้านป่าโหล่นั้น มีเจ้ปี่คนเดียวเท่านั้น ดังนั้น จึงต้องใช้เครื่องดนตรีอื่น ๆ เข้ามาเสริมซึ่งเครื่องกระทบที่นำมาใช้ในการประสม ได้แก่ ฆ้องและกลองเอว (ของคนพื้นเมือง) ที่มีขนาดเล็ก เนื่องจากผู้บรรเลงกลองจำเป็นจะต้องร่วมพิธีกรรมด้วย หากกลองมีขนาดใหญ่จะเป็นอุปสรรคในการทำพิธี

3. ศึกษาแนวทางการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรี และการแสดงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ผู้วิจัย ศึกษาแนวทางการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรี และการแสดงเข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พบว่า

3.1 การรื้อฟื้นความรู้ดนตรีของชาวลาหู่ในหมู่บ้านป่าโหล ต้องเริ่มจากการสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติพันธุ์ลาหู่และความตระหนักถึงวัฒนธรรมในทุกมิติ รวมถึงวัฒนธรรมทางดนตรี ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลในเขตพื้นที่ หมู่บ้านแม่แมะ ตำบลแม่ณะ อำเภอเชียงดาว โดยร่วมมือกับเทศบาล ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน เพื่อหาแนวทางฟื้นฟูดนตรีให้กับคนรุ่นหลังที่มีบทบาทลดลงไปมากในปัจจุบัน

3.2 การส่งเสริมดนตรีให้แก่ชุมชน โดยใช้วิธีการถ่ายทอดดนตรีสู่ชุมชนป่าโหล ผู้วิจัยจัดทำโครงการขึ้นโดยใช้เชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้เรื่อง การเล่นหน่อ และ ความรู้ดนตรีพื้นเมืองอื่น ๆ พบว่า เป็นเพศชาย เนื่องจากค่านิยมผู้หญิงไม่นิยมเล่นดนตรี มีหน้าที่หลักที่ต้องคอยดูแลบ้านพักอาศัย ตลอดจนการเข้าสังคมในรูปแบบการอบรม เพศชายมีความเหมาะสมมากกว่าด้านความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจโดยภาพรวมของผู้เข้าร่วมโครงการ อยู่ในระดับดี (3.64) โดยหัวข้อระยะเวลาระยะเวลาในการอบรมหน่อมีความเหมาะสม, ท่านสามารถบรรเลงบทเพลงหน่อเบื้องต้นได้ มีคะแนนความพึงพอใจมากที่สุด (4.67) ส่วนรองลงมาคือหัวข้อท่านมีความพึงพอใจในการอบรมหน่อ (4.33) ส่วนหัวข้อที่มีคะแนนความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ท่านเคยบรรเลงหน่อก่อนเรียน (1.11)

3.3 แนวทางการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรีและการแสดง เข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จากการศึกษาที่ผ่านมาดังกล่าว สามารถสรุปแนวทาง ในการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรีและการแสดงเข้าสู่การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม ของชาติพันธุ์ลาหู่ ในหมู่บ้านแม่เมะ ได้ดังนี้

- การท่องเที่ยวแบบผสมผสานการท่องเที่ยวชมธรรมชาติความสวยงามของ อำเภอเชียงดาว และสัมผัสศิลปวัฒนธรรมลาหู่ด้านต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิต ประเพณี ดนตรี และการแต่งกายประจำชนเผ่าลาหู่

- การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ที่มีประวัติศาสตร์หมู่บ้าน สถานที่สำคัญของหมู่บ้าน สถานที่สำคัญทางศาสนา การท่องเที่ยวตามธรรมชาติชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน ตลอดจนเป็นส่วนหนึ่ง ของกิจกรรมนั้น

- ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งนั้น ปัจจุบันเป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจ เรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจ ให้แก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

อภิปรายผล

การอภิปรายผลผู้วิจัยจะขออภิปรายผลการวิจัยจากวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาบริบทวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์

การศึกษาบริบทวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ พบว่า องค์ความรู้ด้านดนตรีดั้งเดิมมาจากวัฒนธรรมมุขปาฐะ (Orally Transmitted) สืบทอด จาริตประเพณี และดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ด้วยการสอน การถ่ายทอดจากปากสู่ปากจากรุ่นสู่รุ่น ประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ที่ยังให้ความสำคัญมี 2 ประเพณี คือ ประเพณีกินวอ และประเพณี กินข้าวใหม่ ส่วนประเพณีอื่นค่อย ๆ เลือนหายไปตามกาลเวลา มีการเปลี่ยนแปลงการนับถือผี หรือความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มานับถือศาสนาพุทธ มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากความเจริญ ที่แพร่ขยายเข้ามา มีไฟฟ้าใช้จากการผลิตกระแสไฟฟ้าโดยแผงโซลาร์เซลล์ ซึ่งช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้มีความสะดวกสบายและช่วยประหยัดค่าใช้จ่าย มีการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการเรียนรู้ และเชื่อมต่อกับสังคมออนไลน์

ชาญชัย จีรวรรณกิจ (2529) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเดิมเป็น วัฒนธรรมใหม่หรือวัฒนธรรมสร้างใหม่ เกิดจากคนในชุมชนนำมา ซึ่งอาจเป็นวัฒนธรรมเลียนแบบ หรือคิดประดิษฐ์สร้างขึ้นมาในภายหลัง แล้วนำมาใช้เป็นวัฒนธรรมในสังคมท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้ พื้นฐาน เบื้องต้นที่สำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือ ความเชื่อของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งบอก

ความน้อยถึงความต้องการของมนุษย์ ความเชื่อจะทำให้เกิดการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรมที่มีอยู่แวดล้อมและจะเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในที่สุด

ณรงค์ เส็งประชา (2538) ได้กล่าวถึงสาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม โดยเกิดจากการเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์ โดยเหตุที่มนุษย์มีเขาว์ปัญญาสูง ความนึกคิดของมนุษย์จึงเป็นไปอย่างกว้างขวาง กล่าวกันว่ามนุษย์เป็นทาสของความนึกคิดของตนเองอยู่ตลอดเวลา และความนึกคิดนี้ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในความต้องการของมนุษย์ ฉะนั้นมนุษย์จำเป็นต้องแสวงหาสิ่งตอบสนองความต้องการของตนที่เพิ่มขึ้นโดยลำดับ และเนื่องจากการมองเห็นประโยชน์และความจำเป็นของสิ่งนั้น ๆ ทำให้ผู้คนรับเอาวัฒนธรรมนั้น ๆ มาใช้ในการดำเนินชีวิต ดังนั้นการที่สังคมวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่พื้นที่ศึกษาเปลี่ยนไปนั้น อาจเป็นเหตุแห่งการมองเห็นประโยชน์ ความจำเป็น และมีความคิดว่าต้องมีสิ่งดี ๆ หลังจากเปลี่ยนแปลงแล้ว

2. ศึกษาดนตรีและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์

การศึกษาดนตรีและการแสดงของกลุ่มชาติพันธุ์ลาหู่ มีลักษณะเพลงมาหาแวงและทำนองเพลงจะคี โดยเพลงมาหาแวงนิยมใช้บรรเลงทั่วไป ไม่ได้เป็นเพลงเพื่อประกอบพิธีเฉพาะสามารถบรรเลงได้ในทุกสถานการณ์ ส่วนทำนองเพลงจะคี เป็นเพลงสำหรับประกอบพิธีบูชาต้นวอ โดยทั้ง 2 เพลง ไม่มีคำร้องหรือเนื้อร้องประกอบ ในอดีตมีการใช้เครื่องดนตรีในการสร้างบทเพลงเพื่อเกี่ยวพาราสีของชายหญิงแทนคำพูดจา ใช้ขอบรมสั่งสอนลูกหลาน รวมถึงการบรรเลงในงานพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น งานแต่งงาน รับแขก การขอพร ความเจ็บป่วย งานศพ แต่ในปัจจุบันวัฒนธรรมเหล่านั้นได้เลือนหายไป เพราะหลังคนพื้นที่หันมานับถือศาสนา บริบททางวัฒนธรรมเดิมไม่ถูกนำมาใช้ แต่ถึงกระนั้นทำนองเพลงมาหาแวงและทำนองเพลงจะคิก็ถูกนำมาเรียงร้อยใหม่โดยมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของผู้บรรเลงในช่วงขณะนั้นซึ่งขึ้นอยู่กับสถานการณ์และบริบทโดยรอบ ดังที่ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2544) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวเพื่อการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ การผลิตใหม่ และการปรับตัวของชุมชนท้องถิ่นอยู่ภายใต้บริบททางสังคมและธรรมชาติแวดล้อม ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกันไปแต่ละชุมชน ในขณะที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้ชุมชนต้องคิดค้นและแสวงหาทิศทางพัฒนาที่หลากหลาย เพื่อการดำรงอยู่ร่วมกันของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันและเคารพหลักการของวัฒนธรรมอื่นเป็นกระบวนทางวัฒนธรรมที่จะสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปสู่รูปแบบที่เป็นลักษณะเฉพาะของตน

เครื่องดนตรีหน่อ เป็นเครื่องดนตรีที่มีการประดิษฐ์ขึ้นมาอย่างเรียบง่าย โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ตามธรรมชาติ จัดเป็นเครื่องดนตรีที่อยู่ตระกูลเครื่องเป่าประเภทลิ้นอิสระในตระกูลแคนซึ่งพบในกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ เช่น ม้ง ลีซอ รวมทั้งในกลุ่มประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ถือว่าเป็นการแพร่กระจายวัฒนธรรมดนตรีเข้าหากันและกันซึ่งสอดคล้องกับ นิยพวรรณ วรณศิริ (2550)

ที่กล่าวว่า การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมอาจเกิดขึ้นตามธรรมชาติหรือเกิดขึ้นด้วยความตั้งใจก็ได้ ทำให้สังคมมีวัฒนธรรมเหมือนกันโดยไม่จำเป็นว่ามีจุดกำเนิดร่วมกัน เมื่อวัฒนธรรมแพร่จากศูนย์กลางไปมีปฏิสัมพันธ์กับวัฒนธรรมข้างเคียงที่มีอยู่แล้ว ย่อมมีการเรียนรู้และรับรู้ซึ่งกันและกัน ระยะแรกอาจรับวัฒนธรรมใหม่ชั่วคราวเรียกว่า “การยืมวัฒนธรรม” และต่อมาจึงรับไว้เป็นวัฒนธรรมของตน ทั้งนี้ ภายใต้วิถีทางในการดำรงชีวิตของการอยู่ร่วมกันนั้น การแลกเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมทั้งในและนอกสังคมมีความสัมพันธ์กันก่อให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา ทำให้มีความกลมกลืนกับความเป็นอัตลักษณ์ของตนเอง

หน่อ หมายถึง แคน ที่ทำมาจากไม้ไผ่ 2 ประเภท คือ ไม้ไผ่เน่อวู้และไม้ไผ่ซู่ ลู่น้ำเต้าทรงงาข้าง และซี้มี้น (ธนพชร นุตสาระ, 2560) ประดิษฐ์จากวัสดุธรรมชาติ มีลักษณะการประดิษฐ์อย่างเรียบง่าย แต่โครงสร้างของการสร้างเสียงมีความซับซ้อน ผู้ทำจะต้องทำลิ้น 5 ขนาด แต่ละขนาดจะมีความหนาความบางที่ต่างต่างกัน ดังนั้น การตั้งเสียงจะเกิดจากความคั่นเคยของโสตประสาท โดยการตั้งเสียงมี 2 ระบบคือ บันไดเมเจอร์เพนตาโทนิคและระบบไมเนอร์เพนตาโทนิค ทั้งนี้ วิภา คงคากุล (2529) ยังได้กล่าวอีกว่า ดนตรีเป็นผลิตผลทางความคิดของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มนุษย์สนองตอบได้ด้วยการเรียนรู้ ดนตรีสื่อความหมายของกลุ่มที่เข้าใจสื่อในการแสดงออก เช่นเดียวกับการใช้ภาษา ประเพณีของแต่ละกลุ่มชนอาจจะมีกฎข้อบังคับ และมีมาตรฐานในการที่จะก่อให้เกิดโครงสร้างผลงานที่พวกเขาสร้างขึ้น จากความคิดสร้างสรรค์ในการแสดงออก อาจยังผูกติดกับประเพณี ขอบเขตในแต่ละประเพณีแต่ละวัฒนธรรมเป็นเครื่องบ่งบอกให้เห็นถึงรูปแบบของดนตรี ความสมดุล และรูปลักษณะทางความคิดสร้างสรรค์

เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม (2545) ศึกษาวิจัยเรื่อง ดนตรีชาวเขาเผ่ามูเซอ กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยหลวง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีการสืบทอดวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับดนตรีมาช้านาน จนไม่สามารถยืนยันได้ว่าเกิดขึ้นในยุคสมัยใด การถ่ายทอดดนตรีของมูเซอจะถ่ายทอดด้วยวิธีปากเปล่าและประสบการณ์ที่ได้ฟังและได้เห็นวิธีบรรเลงเครื่องดนตรีมาตั้งแต่วัยเยาว์ บทเพลงใช้บรรเลงประกอบการเต้นรำเป็นส่วนใหญ่ โดยมูเซอถือว่าดนตรีกับการเต้นรำนั้นเป็นสิ่งควบคู่อย่างแยกไม่ออก โดยมี หน่อ เป็นเครื่องดนตรีหลักที่ใช้ในการดำเนินทำนองสำหรับเต้นรำ มีระบบการเทียบเสียง 5 เสียง คือ ซอล ลา ที โด เร ในประเทศไทยมีชาวเขา 4 เผ่า ที่ใช้แคนน้ำเต้าเป็นเครื่องดนตรีประจำเผ่าและใช้ในพิธีกรรม ได้แก่ ชาวเขาเผ่ามูเซอ เผ่าลีซู เผ่าอาข่า และเผ่าม้ง หน่อเป็นเครื่องดนตรีที่มีใช้มาแล้วไม่น้อยกว่า 2,000 ปี ทำขึ้นจากวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ ระบบเสียงของหน่อจะเสียงทุ้มหรือเสียงแหลมขึ้นอยู่กับขนาดของลูกน้ำเต้า หน่อ มีทั้งหมด 3 ประเภท ซึ่งมีความต่างกันในขนาดได้แก่ “หน่อเมอะตุ” เป็นแคนที่มีขนาดเล็ก นิยมใช้ประกอบการเต้นจะคีในพิธีฉลองปีใหม่ “หน่อ” เป็นแคนขนาดกลาง และ “หน่อกุ่มา” ถือเป็นแคนขนาดใหญ่

“หน่อ” ของมูเซอ สามารถจำแนกส่วนประกอบสำคัญได้ 3 ส่วนคือ เต้าแคน กูแคนหรือเลาแคน 5 เลา และลิ้นหรือที่เป่า

ดนตรีและบทเพลงที่ใช้บรรเลงในกลุ่มชาวเขาเผ่ามูเซออยู่ในจังหวัดการตัน ที่สนุกสนาน เช่น การกระทับเท้า เตะกระโดด ย่อตัว และหมุนไปมา เลียนแบบธรรมชาติของการใช้ชีวิตในป่าเขา การแต่งกายของนักดนตรีเมื่อบรรเลงดนตรีในพิธีกรรมสำคัญจะแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่า โดยทำนองเพลงมาหาแวงและจะคี ใช้ประกอบการเต้นรำในประเพณีที่สำคัญ ทั้งนี้ โดยธรรมชาติของเพลงดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นเพลงที่มีทำนองที่มีความสนุกสนาน เพลงการบรรเลงดนตรีในงานพิธีกรรม สอดคล้องกับปราณี วงษ์เทศ (2529) ที่กล่าวว่า ดนตรีมีหน้าที่หลักอยู่ 5 ประการ คือ 1) ทำให้เห็นถึงระบบลักษณะทางสังคม อาทิเช่น ความเชื่อ 2) กระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางกายภาพซึ่งจะพบได้ในเพลงเกี่ยวกับการทำงาน 3) รักษาบรรทัดฐานทางสังคม 4) รักษาสถาบันที่สำคัญทางสังคมเช่น ศาสนา ความเชื่อ และทำให้ประกอบพิธีกรรมมีเหตุผล 5) ทำให้เกิดความสืบเนื่องและมั่นคงทางวัฒนธรรม

โครงสร้างของเพลงมาหาแวงและจะคี เป็นเพลงที่มีลักษณะการบรรเลงทำนองซ้ำ ๆ วนไปมา ลักษณะของการบรรเลงตามความถนัดของผู้บรรเลงเอง ไม่กำหนดตายตัวที่แน่นอน แต่ละเพลงมีองค์ประกอบดนตรีครบถ้วน ทั้งทำนองเพลง การประสานเสียง และจังหวะ นักดนตรีมีอิสระในการสร้างเสียงสูง-ต่ำ แตกต่างจากทำนองเดิม โดยเกิดจากการควบคุมลมหายใจ อันเป็นลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์ในบทเพลง สำหรับการผสมวงหรือการเสริม มีการใช้เครื่องดนตรีประเภทกระทบ ได้แก่ ฆ้องและกลองเอว ช่วยในการสร้างจังหวะได้เป็นอย่างดี

3. ศึกษาแนวทางการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรี และการแสดงเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การศึกษาแนวทางการประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรี และการแสดง เข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พิจารณาจากบริบทและสภาพแวดล้อมของสถานที่และชาวท้องถิ่น ทั้งนี้ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจ มีการจัดงานเทศกาล มีที่พัก รีสอร์ท โฮมสเตย์ และร้านอาหารต่าง ๆ จำนวนมาก ในส่วนของตำบลแม่นะมีความผสมผสานความเป็นอยู่ระหว่างคนพื้นเมืองและกลุ่มชาติพันธุ์ มีวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น วัฒนธรรมความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ให้เป็นรู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั่วไป แต่สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ การนำวัฒนธรรมดนตรีเข้าไป เพื่อสร้างสีสันและเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์และสืบสานอัตลักษณ์ทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์และคนพื้นเมืองให้คงอยู่สืบไป

วัฒนธรรมลาหู่ทั้งการแต่งกาย การแสดง และวัฒนธรรมดนตรี โดยเฉพาะเครื่องดนตรี
หน่อ เป็นวัฒนธรรมด้านดนตรีที่มีความเป็นเอกลักษณ์ มีการใช้หน่อบรรเลงเพลงในพิธีกรรม
ของชนเผ่า และยังสามารถใช้เครื่องดนตรีอื่น ๆ เล่นประกอบด้วยกันได้ เช่น กลองและฆ้อง
ช่วยสร้างจังหวะให้มีความสนุกสนานมากขึ้น การส่งเสริมการเรียนรู้การเป่าหน่อของกลุ่มชาติพันธุ์
ลาหู่ รวมถึงการแสดงดนตรีพื้นเมืองของคนเมืองถือเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมเพื่ออนุรักษ์
และรักษาดนตรีท้องถิ่นให้ยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมดั้งเดิมที่ค่อย ๆ
เลือนหายไป โดยการนำเสนอวัฒนธรรมดั้งเดิมในรูปแบบของการปรับประยุกต์ให้เข้าเป็นส่วนหนึ่ง
ของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ควรผนวกไว้ร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการเผยแพร่และการอนุรักษ์
วัฒนธรรมทางดนตรีไว้ งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวด้วยทุนทางวัฒนธรรม ระบุว่า การแต่งกาย ภาษา
ประเพณี และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์ได้เด่นชัด (ดารณี พลอยจัน, 2559) ทั้งนี้ ภาครัฐฯ ควรให้ความรู้แก่ชุมชน
ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมควบคู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อป้องกัน
ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์และการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตที่ตอบรับการท่องเที่ยวจนมากเกินไป (ชัยศ
นันท์ สมปัญญาธิวงศ์ และเอื้องไพร วัลลภาชัย, 2559) ดังที่ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวถึง
เรื่องแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมว่ามีความเหมือนกับแนวคิดการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ โดยต้องได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึง
การท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม อีกทั้งมีกระแสเรียกร้อง 3 ประเด็น คือ กระแสความต้องการ
ของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่น กระแส
ความต้องการที่มีมากขึ้นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยว
มากกว่าความสนุกเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว และกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่น
ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยว
เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง

การสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่นำมาบูรณาการเป็นกิจกรรมหนึ่งสำหรับ
การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ได้แก่ การใช้เครื่องดนตรีหน่อแสดงเพลงเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว
โดยอาจประยุกต์ให้เข้ากับเครื่องดนตรีชนิดอื่น ๆ ให้เข้ากับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
ให้กลายเป็นวงดนตรีหน่อประยุกต์ เป็นแนวทางหนึ่งในการรักษา พื้นฟู และสร้างอัตลักษณ์
ให้สามารถอยู่ร่วมกับความเป็นสมัยนิยมและสอดคล้องกับกระแสท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และช่วย
สร้างรายได้แก่กลุ่มนักดนตรีได้ การประยุกต์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ดนตรี และ
การแสดงเข้าสู่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของพื้นที่ศึกษานั้น ต้องมีหลักความสำคัญเพื่อให้
คนพื้นที่เองและนักท่องเที่ยวเกิดความตระหนักถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังที่ ชูเกียรติ นพเกตุ
กล่าวว่า หลักการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมนั้นต้องมีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ

คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรัก ห่วงแทน รักษา และดึงชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตน เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม และเป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้านหรือของชุมชนอื่น รวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วยลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

อย่างไรก็ตาม ในการขับเคลื่อนเส้นทางการการท่องเที่ยวให้เกิดผลเชิงพาณิชย์นั้น ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรการท่องเที่ยวให้สามารถบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืน และสามารถจัดการนักท่องเที่ยวต่างวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำและบอกต่อ ซึ่งเป็นช่องทางการตลาดที่สำคัญ ทั้งนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ประกอบด้วยการเรียนรู้การฝึกอบรม การพัฒนา และการวิจัย (พิชิต เทพวรรณ, 2554) ซึ่งสามารถนำมาจัดโครงการส่งเสริมบุคลากรท้องถิ่นในด้านการท่องเที่ยวได้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างยั่งยืน

1. ควรมีการดำเนินการจัดหาเวทีแสดงเพื่อเผยแพร่ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาทางดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์อย่างสม่ำเสมอและเป็นรูปธรรม
2. ควรมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อสร้างองค์ความรู้ทางด้านดนตรีชาติพันธุ์ให้แก่เยาวชนในชุมชน โดยประสานความร่วมมือจากคนในชุมชนเพื่อเป็นวิทยากรให้แก่เยาวชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น
3. ควรมีการจัดทำเอกสารเกี่ยวกับความรู้ทางด้านดนตรีชาติพันธุ์เพื่อเผยแพร่แก่เยาวชนคนในชุมชน และบุคคลภายใน
4. ผู้นำชุมชน และหน่วยงานต่าง ๆ ต้องเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ด้านดนตรีชาติพันธุ์เพื่อให้อยู่คู่ลูกชั่วหลานต่อไป

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่า การอนุรักษ์ และการถ่ายทอดดนตรีชาติพันธุ์อื่น ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเครื่องดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม และประเพณีของชาติพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป
3. ควรมีการศึกษาโดยนำเครื่องดนตรีชาติพันธุ์มาใช้บรรเลงประกอบกับเครื่องดนตรีสากลเพื่อให้เกิดดนตรีรูปแบบใหม่